

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет культури і мистецтв
Кафедра театрознавства та акторської майстерності

Затверджено

На засіданні кафедри театрознавства та акторської майстерності факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 24 від 31 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри Богдан КОЗАК

Силабус з навчальної дисципліни
«Сценографія»
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальності 026 Сценічне мистецтво
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ОПП «Театрознавство»

**Силабус курсу “Сценографія”
(для групи КМТ-41)
2023–2024 навчального року**

Назва курсу	Сценографія
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Валова, 18, ауд. 9
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет культури і мистецтв, кафедра театрознавства та акторської майстерності
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	02 Культура і мистецтво, 026 Сценічне мистецтво (Театрознавство), вступ 2020 (план 2019)
Викладачі курсу	Руденко-Краєвська Наталія Владиславівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри театрознавства та акторської майстерності
Контактна інформація викладачів	Телефон: 097 22 91 605, Email: n.rudenko-kraevska@lnam.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Щопонеділка о 10.10-15.05 год. (вул. Валова, 18, ауд. 14) Також можливі онлайн консультації. Для цього слід писати у створену вайбер групу.
Сторінка курсу	https://kultart.lnu.edu.ua/course/stsenohrafiia
Інформація про курс	Даний курс ознайомлює студентів із структурою, художніми особливостями та основними напрямками розвитку візуального мистецтва в театрі. Особливо зосереджується увага на історичному розвитку мистецтва сценографії, як невід’ємної складової театрального синтезу.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Сценографія» є нормативною дисципліною зі спеціальності 026 Сценічне мистецтво (Театрознавство) для освітньої програми «Театрознавство», першого (бакалаврського) рівня освіти, яка викладається в VIII семестрі в обсязі 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS)
Мета та цілі курсу	<i>Мета курсу</i> — формування цілісної творчої особистості шляхом поглиблення знань в галузі історії та теорії сценографії. Формування професійних критеріїв оцінки продукту сценографічного мистецтва. <i>Цілі курсу:</i> <ul style="list-style-type: none"> - з’ясувати природу виникнення синтетичного виду мистецтва – сценографії. - простежити розвиток сценографічного мистецтва відповідно загальної історії та історії мистецтва; - зрозуміти тенденції розвитку сучасної сценографії; - усвідомити роль сценографії, як явища в культурі і мистецтві різних епох; - орієнтуватися в різних моделях візуального продукту в театрі; - визначити роль художника у створенні театральних постанов в різні періоди розвитку театру.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: Основи сценографії. Частина перша. Театральний простір. Посібник / Н. Руденко-Краєвська – ЛНАМ, Львів, 2020. Основи сценографії. Частина друга. Функції сценографії. Посібник / Н. Руденко-Краєвська – ЛНАМ, Львів, 2022.

Додаткова література:

1. Веселовська Г. Дванадцять вистав Леся Курбаса: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв. К. ДЦТМ ім. Леся Курбаса, 2005. 316 с.
2. Веселовська Г. Модерний та авангардний театр в Україні першої третини ХХ століття Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття. К. Інтертехнологія, 2006. С. 159-221.
3. Вереківська І. Федір Нірод. Мистецтво. Київ, 1988. 160 с.
4. Вереківська І. «Художник і сцена». Мистецтво. Київ, 1971. 109 с.
5. Вереківська І. Становлення української радянської сценографії. Наукова думка. Київ, 1981. 208 с.
6. Волошина І. Корифеї українського театру. Мистецтво. Київ, 1982 р. 310 с.
7. Врона І. Анатоль Петрицький. Альбом. К. Мистецтво, 1968. 189 с.
8. Гарбузюк М. Філософія театру Леся Курбаса: від Анрі Бергсона до Альберта Айнштейна. Життя і творчість Леся Курбаса. Львів; Київ; Харків. Літопис, 2012. С. 199 – 207.
9. Горбачов Д. Авангард. Українські художники першої третини ХХ ст. Мистецтво. Київ, 2017. 320 с.
10. Диченко І. Євген Лисик. Нарис про життя і творчість. К. «Мистецтво». 1978. 112 с.
11. Єрмакова Н. Формування першої української режисерської школи у контексті інтегративних процесів української культури ХХ століття. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Інтертехнологія. Київ, 2006. С. 221-301.
12. Заболотна В. Театральна Україна в полудень віку: український драматичний театр 40–60-х років ХХ століття. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Інтертехнологія. Київ, 2006. С. 533-587.
13. Єрмакова Н. Березільська культура: історія, досвід. Ін-т екранного мистецтва Нац. акад. мистецтв України. Фенікс. Київ, 2012. 512 с.
14. Заболотна В. Вони обрали «Березіль». Український театр. Київ, 1993. № 2. С. 4–7.
15. Ковальчук О. Художники українського театру 1950-х — 1980 років. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Київ. Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
16. Ковальчук О. Сценографічна школа Д. Лідера. Процеси становлення та реалізації в часі. Сучасні проблеми художньої освіти в Україні. Музичне мистецтво ХХІ століття. Зб. наук. пр. Акад. мистецтв України. Ін-т проблем сучасного мистецтва. К. ІПСМ АМУ . Софія. 2009. С. 114-135
17. Лідер Д. Театр для себе. Мистецтво. Київ, 2004. 104 с.
18. Лідер Д. Стенограма виступу на конференції театральних художників «Традиції і новаторство в мистецтві». Українське театральне товариство. Київ, 26.09.1966.
19. Лідер Д. Образ вистави. Український театр. Київ, 1972. № 4. С. 7-8.
20. Меллер В. Макетна майстерня «Березіль». Глобус. Київ, 1925. № 4. С. 163–164
21. Овсійчук В. Художник Євген Лисик. Народознавчі зошити. Інститут народознавства НАН України. 1996. № 5. С. 328–334.

	<p>22. Островерх О. Щеплення Лідером, або досвід конфліктного монтажу. Антиквар. № 102. 05.2017</p> <p>23. Паві П. Словник театру. Львів, 2006. 640 с.</p> <p>24. Проскуряков В. Архітектура українського театру. Простір і дія. Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», видавництво «Срібне слово». Львів, 2004. 584 с.</p> <p>25. Проскуряков В., Климко З., Зінченко О. Творчість Є. М. Лисика в часі, просторі, сценографії та архітектурі. Видавництво Львівської політехніки. Львів, 2016. 136 с.</p> <p>26. Фіалко В. Український театр 1970-х —1980-х років: режисерсько-сценографічні пошуки. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Інтертехнологія. Київ, 2006. С. 607 – 695.</p> <p>27. Фіалко В. Творчий метод Лідера. Антиквар № 102. Київ, 05.2017.</p> <p>28. Чернова М. Борис Васильович Косарев. Мистецтво. Київ, 1969. 67 с.</p> <p>29. Чечик В., Павлова Т. Борис Косарев: 1920-ті роки. Від малярства до теа-кіно-фото. Родовід. Київ, 2009. 288 с.</p>
Тривалість курсу	86 год.
Обсяг курсу	86 години аудиторних занять. З них 42 годин лекцій, 42 години практичних занять, 2 години залік
Очікувані результати навчання	<p>За результатами вивчення цього курсу студенти повинні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знати основні етапи розвитку мистецтва сценографії; - фахово аналізувати твори сценографічного мистецтва; - класифікувати, основні та допоміжні засоби виразності візуального образу вистави, та визначати його роль в системі театрального синтезу; - орієнтуватися у визначенні функцій сценографії та системах оформлення вистав; - відповідально застосовувати отримані знання у практичних роботах з урахуванням фундаментальних понять академічної свободи та академічної доброчесності.
Ключові слова	Сценографія, театральний простір, місце дії, образотворча режисура, ігрова сценографія, сценічний дизайн.
Формат курсу	Очний, змішаний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем.
Теми	<p>Тема 1. Місце сценографії в системі театрального синтезу.</p> <p>Тема 2. Час і місце дії в сценографії.</p> <p>Тема 3. Театральний простір.</p> <p>Тема 4. Система ігрової сценографії.</p> <p>Тема 5. Система декораційного мистецтва.</p> <p>Тема 6. Система образотворчої режисури.</p> <p>Тема 7. Система ігрової сценографії в історії українського театру.</p> <p>Тема 8. Система декораційного мистецтва в історії українського театру.</p> <p>Тема 9. Система образотворчої режисури в історії українського театру.</p> <p>Тема 10. Сценографія кінця ХХ - початку ХХІ ст.</p> <p>Тема 11. Сценографічні персонажі.</p> <p>Тема 12. Театральний макет.</p> <p>Тема 13. Сценографія пост драматичного театру.</p> <p>Тема 14. Театр художника.</p> <p>Детальніше у формі СХЕМИ КУРСУ</p>
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру (усний)

Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з гуманітарних дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату образотворчого та театрального мистецтва.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, відвідування виставок, аналіз сценографічних творів, дискусія.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує використання загально вживаних програм і операційних систем, доступу до мережі Інтранет.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: практичні/самостійні тощо : 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50; іспит/залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50 Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Під час навчання максимально мотивуватиметься самостійна робота студента, високо (до 20 балів) оцінюватиметься факт написання та публікації студентом власної статті.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до заліку.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні форми театрального простору. Структура і форми комунікації з глядачем. Сценографічний простір. Сфера «глядацької акустики». 2. Українське декораційне мистецтво. Романтизм та його прояви в українському сценографічному мистецтві. «Руська бесіда». Іван Озаркевич. Локальний колорит. 3. Складові сцени в горизонтальній площині. Планшет сцени. Авансцена. Просценіум.

4. Театральне дійство на відкритих сценах. Античний театр. Середньовічний театр. Простір ігрового театру епохи Ренесансу.
5. Сценографія українського Театру корифеїв. В. Кричевський, М. Бурачек, І. Бурячок.
6. Складові сцени в горизонтальній площині. Ар'єрсцена. Кишені.
7. Зародження та утвердження закритої сцени. Характеристика сцени-коробки. Мистецькі задачі сценографічного простору від барокового театру до театру епохи Романтизму.
8. Український театр на межі XIX – XX ст. Неоромантизм. Театр М. Садовського. Театр О. Загарова. Театр «Руська бесіда». Костянтин Єлева, Григорій Нарбут, Станіслав Ясенський, Михайло Бойчук.
9. Розправлення і фільтрування світлових приладів. Світлова партитура. Світлова виписка.
10. Реформування сцени європейського театру у XIX ст. Театри Р. Вагнера, А. Антуана, П. Фора, А. Апіа та Г. Крега.
11. Український шкільний театр кінця XVI – початку XVIII ст. Вертеп. Балаган.
12. Складові сцени у вертикальній площині. Портал сцени. Дзеркало сцени.
13. Сцена європейського театру початку XX ст. Новаторські пошуки просторової організації. Системи і задачі модернізації класичної сцени.
14. Ігровий український театр Княжої доби. Театр скоморохів.
15. Складові сцени у вертикальній площині. Пожежна завіса. Театральна завіса.
16. Театральний простір другої половини XX – початку XXI ст. Театри в не театральних приміщеннях. Театр середовища. Просторові форми сучасного європейського театру.
17. Український прототеатр. Характерні особливості, моделі, цикли.
18. Складові сцени у вертикальній площині. Верхня сцена. Одяг сцени.
19. Три сценографічні системи в історії європейського театру. Функції сценографії.
20. Українське декораційне мистецтво. Епоха Просвіти в українському театрі кінця XVIII - початку XIX ст. Драматургія Г. Квітка-Основ'яненка, І. Котляревського. Сценографія П. Гонзага. Віденська мистецька школа. Зимовий театр. Натурний метод.
21. Світлотехнічне обладнання сучасної сцени. Світлові софіти. Портальне світло. Планшетне світло. Світло рампи.
22. Засоби виразності ігрової сценографії в античному, середньовічному та національних ігрових моделях європейського театру епохи Ренесансу.
23. Сценографічні персонажі в українському театрі початку XX ст. Персонажі – зображення, костюми, маски, фігури, предмети, єдині установки, «жива сценографія». Театр імені Гната Михайличенка. О. Хвостенко- Хвостов, А. Петрицький, В. Меллер. О. Екстер. Б. Косарєв.
24. Світлотехнічне обладнання сучасної сцени. Світлові групи в глядацькій залі. Система керування театральним світлом. Світлова апаратура відкритих площадок.
25. Ігрова функція сценографії в системі декораційного мистецтва. Театр Е. Піскатора. Епічний театр Б. Брехта.

26. Театральний простір української держави кінця XX – XXI ст. Перспективи розвитку українського театального мистецтва, зокрема мистецтва сценографії в другому десятиріччі XXI ст.
27. Основні характеристики освітлення. Види та конструкції світлових приладів.
28. Ігрова функція сценографії в системі образотворчої режисури. Принципи і засоби виразності ігрової сценографії в новій системі. Ігрова функція і сценічний дизайн.
29. Український сценограф Анатоль Петрицький.
30. Основні характеристики освітлення. Характер освітлення.
31. Функція визначення місця дії в ігровій сценографічній системі європейського театру. Античний театр. Середньовічний театр. Театр комедії масок. Театр Лопе де Вега. Театр У. Шекспіра.
32. Театр «Березіль» - джерело зародження в Україні нової сценографічної системи, Метод перетворення Л. Курбаса. Макетна майстерня. Сценограф В. Меллер.
33. Основні характеристики освітлення. Театральні світильники.
34. Функція створення місця дії в системі декоративного мистецтва європейського театру XV – XVII ст. Ренесансні перспективи. Сценографія барокового театру.
35. Ігрова функція в українському театрі початку XX ст. О. Хвостенко-Хвостов, А. Петрицький, В. Меллер. О. Екстер.
36. Основні характеристики освітлення. Театральні прожектори.
37. Функція створення місця дії в європейському театрі XVII – першої половини XVIII ст. Мале бароко. Класицизм. Бароковий класицизм. Класицистське бароко. Сценографія родини Галлі да Бібієни.
38. Становлення нової сценографічної системи – образотворчої режисури в театрах Західної України першої половини XX ст. Сценограф Анджей Пронашко.
39. Основні характеристики освітлення. Проекційне обладнання.
40. Тенденції розвитку сценографії європейського театру другої половини XVIII ст. Сценографія театру рококо. Європейський театр епохи Просвіти.
41. Сценографічні моделі в українському театрі другої половини XX ст. Д. Лідер, Є. Лисик, Ф. Нірод. М. Кіпріян, Т. Медвідь.
42. Світлова композиція. Світлові картини. Світлові групи.
43. Сценографічні напрямки в європейському театрі XIX ст. Театр епохи Романтизму. Археологічний натуралізм, Метод історичної картинності. Побутовий натуралізм. Імпресіонізм у сценографії.
44. Традиції та інновації в українській сценографії XXI ст.
45. Розвиток сценічного освітлення. Сонячне освітлення. Свічки, олійні лампи.
46. Функція створення місця дії в європейському театрі XX – початку XXI ст. Напрямок неоромантизму. персифляж, сценографічні образи архетипів, єдині установки, функціональна естетика, сценічне докілья, перенос місця дії, неперсифляж, арт дизайн, сценічний дизайн.
47. Сценограф і педагог Данило Лідер.
48. Розвиток сценічного освітлення. Газове та друмондне освітлення. Електричне освітлення.
49. Сценографічні персонажі прототеатру, античного, середньовічного та ренесансного ігрового театрів.

	<p>50. Персонажна функція сценографії в системі європейського декоративного мистецтва XV – XIX ст. Напрямки і види сценографічних персонажів цього періоду.</p> <p>51. Типологія сценографічних прийомів та моделей в українському театрі 2000- 2022 рр.</p> <p>52. Художні стилі електричного освітлення. Романтизм. Реалізм. Імпресіонізм та символізм.</p> <p>53. Вплив нових стилів образотворчого мистецтва початку XX ст. на формування системи образотворчої режисури. Сценографічні експерименти Баугаузу.</p> <p>54. Сценографія і школа Олександри Екстер.</p> <p>55. Художні стилі електричного освітлення. Світло в творчості А. Апіа та Г. Крега.</p> <p>56. Персонажна функція сценографії в системі образотворчої режисури. Типологія сценографічних персонажів в сучасному театрі.</p> <p>57. Сценограф і педагог Борис Косарев.</p> <p>58. Художні стилі електричного освітлення. Експресіонізм. Конструктивізм.</p> <p>59. Принципи театру художника. Художні пошуки Баугаузу. Театр Т. Кантора. Театр Й. Шайни. Театр Л. Мондзика.</p> <p>60. Функція визначення місця дії в українському театрі початку XX ст.</p> <p>61. Види театрального макету. Роль макету в створенні візуального образу вистави.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

СХЕМА КУРСУ

Тиждень, год.	Тема	План	Завдання
1 6 год.	Місце сценографії в системі театрального синтезу;	Ввідне заняття. Поняття синтезу мистецтв. Цілісність вистави.	Опрацювати методичні матеріали лекції. Опрацювати літературу.
2 6 год.	Час і місце дії в сценографії;	Ступеневість часу і місця дії. Ремарка. Перенос місця дії. Сеттінг.	Опрацювати методичні матеріали лекції. Опрацювати літературу.
3 6 год.	Театральний простір;	Види театральних майданчиків. Форми комунікації з глядачем. Закон глядацької акустики.	Опрацювати методичні матеріали лекції. Опрацювати літературу.

4 6 год.	Система ігрової сценографії;	Античний театр. Середньовічний театр. Комедія дель арте. Театр Лопе де Вега. Театр Шекспіра	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.
5 6 год.	Система декоративного мистецтва;	Ренесансний театр, бароковий театр, театр епохи класицизму та романтизму	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.
6 6 год.	Система образотворчої режисури;	Театр Р. Вагнера. Театр Г. Крєга. Театр А. Апіа Театр Б. Брєхта	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.
7 6 год.	Система ігрової сценографії в історії українського театру	Прототеатральні дійства. Театр скоморохів. Вертеп.	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.
8 6 год.	Сценографічна система декоративного мистецтва в історії українського театру;	Шкільний театр. Оперета, балаган. Театр Корифеїв.	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.
9 6 год.	Сценографічна система образотворчої режисури в історії українського театру;	Театр «Березіль». Школа О. Екстер. Школа Б. Косарева. Школа Д. Лідера.	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.
10 6 год.	Сценографія кінця ХХ - початку ХХІ ст.;	Режисура і сценографія. Дедраматизація вистави. Фрагментарність конструкції.	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.
11 6 год.	Сценографічні персонажі	Площинні зображальні персонажі. Маски, костюми, фігури. Фактурні, архітектурні персонажі. Персонажі середовища.	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.
12 6 год.	Театральний макет	Види макетів. Роль і задачі театральних макетів.	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.

		Масштабність, цифрові технології в макеті.	
13 6 год.	Сценографія пост драматичного театру	Перформативне дійство. Театр енвайроменту. Імерсійний театр.	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Вести дискусію.
14 6 год.	Театр художника. Залік	Історія становлення. Польський театр художника. Залік.	Опрацювати методичні матеріали лекції та літературу. Відповісти на запитання заліку.